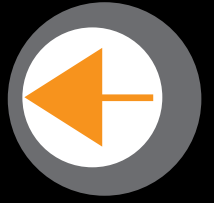

VALOA

KENGÄSTÄ

Kameran salamakenkään liitettävä ulkoinen salama ei välttämättä tuota luontevaa valoa. Joissakin tilanteissa on kuitenkin pakko saada lisää valoa kohteeseen. Kompaktisalaman käyttö voi olla myös hallittua ja luovaa.

Nykyyiset kamerat ja salamalaitteet sisältävät ominaisuuksia ja säätöjä, joilla voidaan vaikuttaa salaman ja ympäröivän valon yhdistämiseen luontevasti. Edellisessä numerossa käsitelimme salamalaitteen tekniikkaa, tässä käydään läpi joitakin mahdollisuuksia tuottaa salamalla luonnollista valaisua.

Pysäytä liike

Yleensä ajatellaan, että salamavalon tuoma lisävalo mahdollistaa lyhyemmät suljinajat ja sitä kautta tärähtämättömät kuvat. Koska välähdys on hyvin lyhyt, kohde valaistuu voimakkaasti vain hetkellisesti. Jos muuta valoa ei ole paljon, jo pelkkä salamavalokin pysäyttää kohteen liikkeen.

Monet niin sanotut yökuvaustilat perustuvat tähän ilmiöön. Ne yhdistävät sa-

Vesipisaran pysäyttäminen onnistuu helpoiten rakentamalla kuvausympäristö itse. Kamera asetetaan nestellä täytetyn kulhon ääreen jalustalle. Vesikulhon alle ja taustaksi voi asettaa kankaan tai paperin. Ympäröivä valo himmennetään.

Kameran suljinaika asetetaan sen verran lyhyeksi, että ympäröivä valo ei riitä valaisemaan kuvaa juuri ollenkaan. Aukko säädetään niin, että syvyysterävyys riittää suunnilleen koko astian vesipinnan alalle.

Astiaan tiputetaan pisaravana pesusienestä tai tippapullosta, ja laukaistaan kamera salamavalon kanssa. Tätä toistetaan, kunnes on saatu mieleisiä kuvia. Pisaroiden tiheyttä ja kokoa kannattaa varioida. Jos käytävissä on ulkoinen salama, sen valon voi heijastaa sivussa olevan valkoisen heijastimen kautta tai siirtää koko salama eri puolille liitoskaapelin avulla.

Nesteen laatua ja väriä sekä tiputettavia asioita voi varioida. Alla olevassa kuvassa on pudotettu maitoon soakeripala.

laman ja pitkän valotusajan. Lähellä oleva kohde näkyy pysähtyneenä salamavalon ansiosta ja pitkä valotusaika saa taas taustan näkyviin. Kameraa on kuitenkin pidettävä paikallaan jalustan tai muun tuen avulla, jotta tausta ei näkyisi tärähtäneenä. Järjestelmäkameroissa tuottaa aukon esivalinta yhdistettynä salamavaloon vastaavanlaisia kuvia.

Salaman välähdystä voi käyttää hyväkseen kuvattaessa nopeita ilmiöitä. Jos kuvauskohteeseen ei kohdistu kovin paljon muuta valoa, salama pystyy pysäyttämään kuvaan jopa luodin liikkeen. Kotioloissa esimerkiksi vesipisaroiden kuvaaminen on helppoa harjoitusta. Ohjeita tähän on oheisessa kuvatekstissä.

Täytesalama

Kirkkaassa auringonvalossa kohteeseen jää helposti varjoja. Esimerkiksi kuvattavan ihmisen leuanalus tai silmät jäävät varjoon, vastavalossa jopa koko kasvot ovat tummat. Tuloksena on vähemmän imarteleva otos. Salamavaloa voidaan käyttää täyttämään nämä kohdat valolla. Kameran oma pikkusalama on usein varsin hyödyllinen tällaisessa käytössä.

Kompaktikamerassa pikkusalaman teho on varsin sopiva muutaman metrin päässä olevan kohteen täytesalamaksi. Ulkoisen salamalaitteen teho on suurempi ja sen valo voi tuottaa epäluonnollisia tuloksia. Automaattisalaman korjausta voikin asettaa aukon verran pienemmäksi.

Jos salamassa on vain yksi teho, täytyy vaadittava aukko ensin arvioida etäisyyden avulla. Laskettua arvoa voidaan pienentää yhden aukon verran. Tämän jälkeen valotusaika mitataan tällä aukolla ja otetaan kuva. Mikäli vallitsevaa valoa on liikaa, lyhennetään aikaa – jos salaman valo näkyy liian voimakkaana, pienennetään aukkoa.

Synkronointiaika

Järjestelmäkameroiden verhosuljin toteuttaa lyhyet suljinajat siten, että suljinverho ei aukea kokonaan, vaan kapea rako kulkee kennon yli. Kerralla välähtävän salamavalon olisi kuitenkin valaistava koko kenno kerralla. Tätä varten järjestelmäkameroissa kerrotaan lyhin suljinajaka, jolla suljinverho avautuu kokonaan. Aikaa kutsutaan synkronointiajaksi. Usein

kamerat joko estävät kuvaamisen lyhyemmällä ajalla tai korjaavat automaattivalotuksella ajan vähintään synkronointiajaksi. Jos ympäröivä valo on liian kirkasta, kuva ylivalottuu.

Jotkut järjestelmärungot tukevat myös niin sanottua High Speed -salamatilaa. Tällöin salama ei välähdäkään kerralla, vaan synkronointiajan pituisena pulssijonona. Tällöin kameralla voidaan kuvata lyhyemmälläkin suljinajalla, ja koko kenno valaistuu. Tämä kuvaustila ei helpota nopeiden ilmiöiden kuvausta hämärässä, päinvastoin – salaman väläys ei ole lyhyt, vaan kestää aina synkronointiajan verran.

High Speed -tila on tarkoitettu erityisesti täytesalamaan siinä tilanteessa, jossa kirkkaassa valossa salaman kanssa kuvattaessa suljinajasta tulisi synkronointiaikaa lyhyempi. Salaman välähdyksen kokonaisteho pienenee sitä enemmän, mitä lyhyemmällä ajalla kuvataan. Tila löytyykin yleensä vain TTL-mittausta tukevista salamalaitteista, jotta kokonaisvalotus saadaan oikeaksi. Näin täytesalamalla voidaan käyttää suurempia aukkoja lyhyen syväterävyyden aikaansaamiseksi.

Jos yhden tehon salamalla joudutaan tilanteeseen, jossa suljinajasta tulee synkronointiaikaa lyhyempi, ollaan hankaluuksissa. Jos mahdollista, kameran herkkyttä pudotetaan. Mikäli ollaan jo alimalla tasolla, voidaan käyttää harmaasuodinta kameran linssin edessä.

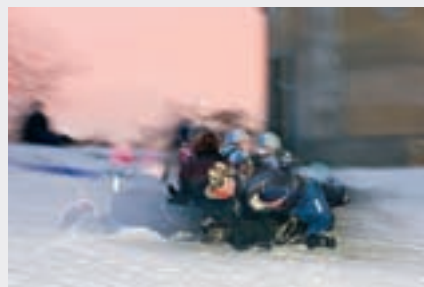
Varjot

Kamerassa kiinni oleva salama muodostaa kohteen taakse teräviä varjoja. Jos taustalla on seinää tai vastaavaa, varjot näkyvät lähellä kohteen reunoja ja muodostavat varsin hankalia ”lisukkeita” – varsinkin ihmiskuviin. Varjoja voidaan joko pehmentää tai suunnata muualle.

Paras tilanne on, jos varjot voidaan suunnata alaspäin. Jos ulkoisesta salamasta saadaan välijohto kameraan tai salamaa on ohjattavissa langattomasti, voidaan salama nostaa kameraa korkeammalle ja hiukan sivuun. Tällöin varjot muodostuvat luonnollisemmiksi, ja viistosta tuleva valo muotoilee kohdetta paremmin.

Heijastamalla salaman valo katon tai heijastimen kautta saadaan valo parem-

::ALBUMI

Tässä kuvassa yökuvaustilaa on käytetty hiukan epäortodoksisesti. Käsivaralta on kuvattu 0,6 sekunnin suljinajalla. Tausta on tärähtänyt, mutta välittää valon ja paikan. Salama on pysäyttänyt yhden hetken. Tilanteen sekasortoisuus korostuu ihmisten liike-epäterävyydessä ja haamukuvissa.

Täytesalama tulee erityisesti tarpeeseen kun kuvataan vastavaloon. Aidalle kiivenneen nallen piirteet jäävät täysin varjoon kirkkaan tai vaan valaistessa selkäpuolta. Alemmassa kuvassa salamaa on käytetty melko paljon, mikä on aiheuttanut pieniä varjoja aidalle.

Salaman suuntaus kohteeseen vaikuttaa merkittävästi kuvan tunnelmaan. Suoraan kameran suunnasta tuleva valo litistää ja tekee taustalle kohteessa kiinni olevan varjon (ylin kuva). Jos salama nostetaan kameran yläpuolelle ja sivulle, saadaan paljon muotoilevampi valo (keskellä). Varsinkin kasvoihin tulee varjojen myötä syvyyttä ja taustan varjokin putoaa alas. Jos tämän valon saa vielä hajoitettua, tausta varjo häviää lähes kokonaan, mutta muotoilevuus säilyy. Alimmassa kuvassa on ollut käytössä noin 60x90 cm tasovalo.

masta suunnasta ja valaisemaan laajemmasta alalta. Tällöin varjot pehmenevät sekä kohteen pinnalla että taustalla. Jälleen paras suunta heijastukselle olisi jostain kuvaajan sivulta ja yläpuolelta.

Pehmentäminen voidaan tehdä myös monenlaisilla apuvälineillä. Tehokkaimpia ovat salamaan kiinnitettävät taso- tai sateenvarjoheijastimet. Näitä käytetään yleensä studiovalojen kanssa, mutta niitä on saatavissa myös ulkoisiin piensalamoihin. Nämä heijastimet ovat kookkaita, joten salama on pakko nostaa jonkin varren avulla etämmälle kamerasta.

Sto-Fen ja Lumiquest

Näppäriä heijastimia on saatavissa muun muassa Lumiquestilta ja Sto-Fenilta. Ne on tarkoitettu mahtumaan kameralaukkuun. Lumiquest tekee niin sanottuja bouncereita, joissa salaman päälle kiinnitetään valkoinen levy. Salaman valo lähtee hiukan laajemmasta alalta ja korkeammalta. Tarkoituksella tällaisen hajottimen voi tehdä itsekin vaikkapa jäykästä pahvista.

Sto-Fen -hajotin on läpikuultava muovikuppi, joka asetetaan salamapään eteen. Sen idea on levittää valoa myös sivulle ja ylös. Yksinään, esimerkiksi ulkona kuvattaessa laitteesta ei ole muuta etua kuin hiukan laajemmalle kulmalle leviävä valo – varjot muodostuvat edelleen terävinä. Sisätiloissa sivulle leviävä valo heijastuu myös seinistä ja katosta, jolloin varjot pehmenevät. Sisällä Sto-Fenia käytetäänkin yleensä hiukan yläviistoon suunnattuna.

Hajottimenkin voi tehdä itse. Hyviä korvikkeita ovat esimerkiksi valkoinen pakasterasia tai kuplamuovista tehty pakusuhko rulla. Lehtimiehet ovat jo pitkään käyttäneet käyntikortin kokoista pahvinpalaa. Se asetetaan salamapään yläpuolelle yleensä suoraan salamavalon suuntaan. Kuvattaessa salamapää käännetään noin 45 asteen kulmaan, jolloin suurin osa valosta heijastuu vaalean katon kautta, mutta kortti heijastaa valoa myös suoraan kohteeseen. Näin ihmiskuvauksessa saadaan pehmenettyä silmiin ja leuan alle muodostuvia varjoja.

Valon väri

Salamavalon väri on säädetty lähelle auringonvaloa. Jos sitä käytetään sisävalojen,

kuten hehkulamppujen tai loisteputkien kanssa voi kuvaan tulla kahden värisiä alueita. Salaman valo näkyy sinisempänä ja hehkulamppujen valo punaisempänä. Loisteputket voivat tuottaa hyvinkin erikoista valon väriä.

Väriongelmat kannattaa pyrkiä ennalta ehkäisemään. Mikäli salaman valo riittää yksinään tai se voidaan yhdistää ikkunasta tulevaan ulkovaloon, voi muut valonlähteet sammuttaa. Jos sisävaloja halutaan kuvaan mukaan, niin kuvaus tulisi pyrkiä järjestämään sellaiseen paikkaan, ettei ainakaan kasvoille ja hiuksille ei tulisi kuin yhtä valoa.

Jos salamaa on tarkoitus käyttää vain täyttämään varjoja, tulee välähdyksen voimakkuus säätää juuri ja juuri riittäväksi. Ongelmia voi edelleen tulla ihon varjopaikkojen erilaisen värityksen takia. Täytevalona voisi käyttää vaikkapa pöytälamppua tai vastaavaa, jos huoneen muut valot ovat hehkulamppuja. Salaman voi sitten heijastaa katon kautta lisäämään muuta yleisvalaistusta.

Eräs tapa yhdistää salaman valoa muuhun valaistukseen on vaihtaa salaman valon väriä. Salaman eteen voi lisätä sopivan värisen suodatinkalvon. Hehkulamppujen kanssa voi käyttää kellertävänpunaista suodatinta, ja useiden loisteputkien kanssa sopii vihertävä kalvo. Joihinkin salamalaitteisiin on valmiiksi saatavissa suodatinsarjoja ja Sto-Fen -hajottimia on saatavissa kultaisena sekä vihreänä.

Lumiquest Pocket Bouncer ja Sto-Fen Omibouncer. Esimerkki Sto-Fenilla saatavasta valosta oli edellisen numeron salama-artikkelin yhteydessä.